

บทที่ ๗

สรุป ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญยิ่งต่อประเทศชาติ ผลผลิตไม้และของป่านานาชนิดได้ถูกนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่มนุษย์ เป็นแหล่งวัตถุดิบสำหรับใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ มากมายที่ทำให้คนมีงานทำได้ เป็นจำนวนมากทั้งในป่าและการทำงานภายในโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับไม้และของป่า อุตสาหกรรมป่าไม้เป็นการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนต่าง ๆ ส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ มีการกินดีอยู่ดี มีระดับการครองชีพสูง เกิดความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ ทั้งยังก่อให้เกิดรายได้แก่รัฐทั้งทางตรงจากเงินค่าภาษีอากรป่าไม้ สามารถนำมาใช้จ่ายในการทะนุบำรุงประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปได้ด้วยดี ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงมีนโยบายเข้าถือกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของป่าไม้เสียเองทั้งหมดแทนการปล่อยให้เจ้าของผู้ครองนครเช่นแต่เดิมมา เพราะเมื่อเป็นของรัฐแล้วย่อมสามารถจัดการป่าไม้เพื่อสงวนและเพิ่มพูนทรัพยากรป่าไม้ได้โดยสะดวก นอกจากนี้ยังสามารถวางแผนงานทำไม้และของป่าจากป่าโดยมิให้เกิดผลเสียหายแก่สวัสดิภาพของป่าไม้ โดยรัฐได้แบ่งป่าออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งให้ประโยชน์ทางอ้อมแก่ประชาชน เช่น ป่าต้นน้ำลำธาร เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เป็นต้น ป่าส่วนนี้จะเก็บรักษาให้มีสภาพคงเดิมที่สุด ป่าอีกส่วนหนึ่งยอมให้มีการนำผลผลิตออกมาเพื่อประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ เป็นการให้ประโยชน์โดยตรงแก่ประชาชน ป่าประเภทนี้เป็นป่าที่เปิดให้มีการทำไม้ออกได้ เพื่อนำไม้นั้นมาใช้ประโยชน์ในการสร้างบ้านเรือน และให้เป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมหลายชนิด

การจัดวางโครงการทำไม้ เป็นการรักษาและควบคุมทรัพยากรป่าไม้ให้นำมาใช้ประโยชน์ โดยถูกต้องให้มากที่สุด นานที่สุด ดังนั้น จึงต้องจำกัดให้ผู้รับอนุญาตทำการตัดไม้ เมื่อต้นไม้นั้นโตเต็มที่และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างดี การกำหนดดังกล่าว เรียกว่า "ขนาดจำกัด" ซึ่งหากปล่อยทิ้งไว้ก็จะไม่เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ และไม้จะเสื่อมโทรมเสียคุณภาพลงไป ขนาดจำกัดจึงเป็นขนาดต่ำสุดที่อนุญาตให้ตัดฟันสำหรับไม้แต่ละชนิดในประเทศไทย เพราะเหตุว่าการทำไม้ของ

ประเทศไทยใช้ระบบเลือกตัด (Selection System) จึงได้กำหนดขนาดจำกัดของไม้ชนิดต่าง ๆ ไว้ในพระราชบัญญัติป่าไม้มากกว่า ๒๐๐ ชนิด ตามหลักการจัดการป่าไม้ของไทยได้กำหนดไว้สำหรับป่าธรรมชาติ จะตัดฟันไม้ออกเฉพาะปริมาณที่เพิ่มพูนเป็นรายปี เปรียบเสมือนหนึ่งผู้ฝากเงินไว้กับธนาคาร และจะนำเอาเฉพาะส่วนที่เป็นดอกเบี้ยเท่านั้นออกมาใช้สอย โดยไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อเงินทุน คือเลือกไม้ที่มีลักษณะไม่ตั้งงาม เป็นโรค และต้นไม้ที่มีความโตเกินขนาดจำกัดที่เห็นว่าจะมีอายุยืนยาวไม่ถึงรอบตัดฟันหน้า คือ ๓๐ ปีข้างหน้า หากสามารถดำเนินการตามหลักการนี้ได้ก็จะไม่ทำให้เกิดความเสียหายต่อสวัสดิภาพของป่าไม้ เพราะไม้ที่เหลือก็เป็นไม้ที่มีลักษณะตั้งงามใช้เป็นเชื้อให้แพร่พันธุ์ที่สืบแทนต่อไป เมื่อไม้แพร่พันธุ์ออกไปแล้ว ลูกไม้เล็ก ๆ ก็ต้องการแสงสว่างในการปรุงอาหารเพื่อความเจริญเติบโต และการที่ไม้ในป่ามีเรือนยอดที่เบียดเสียดกันมากจะทำให้แพร่พันธุ์ไม่ได้ เนื่องจากเมล็ดไม้ที่ร่วงหล่นลงมานั้นไม่สามารถเจริญงอกงามเป็นต้นไม้ได้ เพราะได้รับแสงสว่างไม่เพียงพอ การตัดต้นไม้ออกเสียบ้างจึงเป็นการช่วยให้ไม่มีโอกาสแพร่พันธุ์ได้เป็นอย่างดี และยังเป็นช่วยเปิดช่องว่างให้แก่ป่า ให้ต้นไม้ที่เหลือมีโอกาสออกดอก และมีลูกเพื่อสืบพันธุ์ได้มากกว่าเดิม แม้ว่าการทำไม้ออกจากป่าจะทำให้จำนวนไม้ลดลงไปกว่าเดิม แต่ถ้าได้ทำอย่างถูกต้องหลักวิชาการแล้ว จะเกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและสังคมมากกว่า

การจัดการป่าไม้ของไทยซึ่งใช้วิธีการทำไม้แบบเลือกตัดต้นไม้ออกตามจำนวนไม้ที่จะอำนวยให้ มิได้ตัดออกมากจนเกินกำลังของป่า อันจะก่อให้เกิดช่องว่างขึ้นในป่าได้ ซึ่งช่องว่างเหล่านั้นแทนที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการแพร่พันธุ์ไม้ กลับกลายเป็นที่แพร่พันธุ์ของวัชพืชที่ไม่มีประโยชน์และไม่ต้องการ แต่การทำไม้ในระบบเลือกตัดต้องทำไม้ในบริเวณเนื้อที่กว้าง ต้องตัดไม้ที่อยู่อย่างกระจัดกระจาย ทำให้ต้องสร้างทางซีกลากขึ้นในป่านั้น และการสร้างทางซีกลากไม้ขึ้นในป่าระบบเลือกตัดนี้ จะต้องสร้างทางซีกลากไม้ขอยไปทั่วป่าเพื่อซีกลากไม้ การมีทางซีกลากไม้จึงกลายเป็นช่องทางนำเอาราชฎรเข้าไปบุกรุกทำลายป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอยกันมาก และทำการบุกรุกแผ้วถางป่าเพื่อปลูกพืชไร่แบบเลื่อนลอย ยึดพื้นที่เป็นที่ทำกิน นำความสูญเสียมารให้แก่ชาติบ้านเมือง คนเหล่านี้คิดแต่เพียงว่า เขาได้ทำมาหากินอย่างสุจริตแล้วเท่านั้น นายทุนจึงถือโอกาสลงทุนให้ชาวไร่เข้าไปแผ้วถางป่าเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด จึงทำให้พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมลงอย่างกว้างขวาง ไม่เพียงแต่ราชฎรที่ไม่มีการศึกษาเท่านั้น พวกโรงเลื่อยและผู้มีอิทธิพลต่าง ๆ บางคนก็

ยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประเทศชาติ ลักลอบเข้าไปตัดฟันไม้ทุกชนิดที่ใช้ประโยชน์ได้ออกมา โดยเฉพาะไม้ที่มีค่าขนาดใหญ่ที่เป็นแม่ไม้ก็ไม่ละเว้น ไม้ค้ำกิ่งกิ่งอนาคตว่าจะมีไม้ที่เกิดขึ้นมาโดยธรรมชาติได้อีกอย่างไร หรือไม้จะเจริญเติบโตขึ้นมาทันกับการตัดได้อย่างไร ในที่สุดป่าก็กลายเป็นป่าเสื่อมโทรมไปทั่วทั้งประเทศ เพราะป่าไม้ก็ประกอบไปด้วยต้นไม้ซึ่งเป็นสิ่งที่มีชีวิต ถ้าจะเก็บเอาแต่ผลโดยไม่เอาใจใส่ความเป็นไปของป่าแล้วก็จะให้ผลไม่เต็มที่ จำเป็นต้องคอยปรับปรุงรักษาและส่งเสริมให้มีการเจริญเติบโตและขยายพืชพันธุ์ต่อไปให้ดียิ่งขึ้น จึงต้องจัดระบบวนวัฒนวิธี (Silvicultural System) นั่นคือ ระบบทำไม้ไปพร้อมกับการบำรุงส่งเสริมการสืบพันธุ์และการเจริญเติบโต ตลอดจนการปลูกพันธุ์ไม้ขึ้นมาทดแทนไม้ที่ได้ถูกตัดฟันออกไป

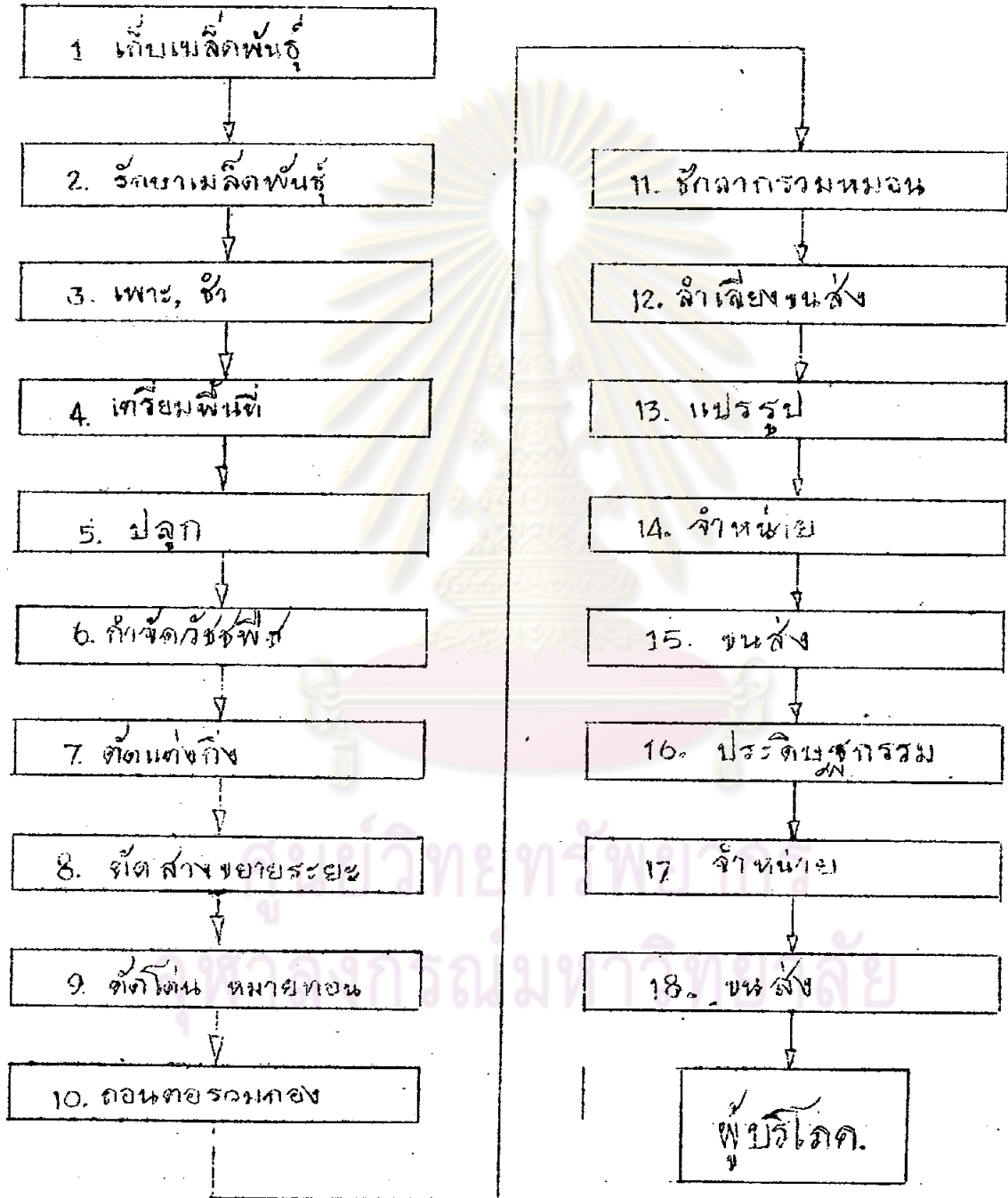
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การปลูกสร้างสวนป่า

แผนภูมิการดำเนินงานในอุตสาหกรรมป่าไม้

สถิติผลผลิตไม้สักและไม้กระยาเลย
ที่ทำออกจากป่าของรัฐวิสาหกิจ เทียบกับผลผลิตไม้ทั้งประเทศ

ปี พ.ศ.	ผลผลิตไม้ทั้งประเทศ		ผลผลิตไม้ของรัฐวิสาหกิจ		คิดเป็นเปอร์เซ็นต์	
	สัก(ม.³)	กระยาเลย(ม.³)	สัก(ม.³)	กระยาเลย(ม.³)	สัก	กระยาเลย
๒๕๑๔-๒๕๑๕	๑๗๗,๘๓๔	๑,๘๗๘,๑๑๐	๑๖๓,๓๓๒	๗๐๘,๑๕๗	๙๑.๗๙	๓๕.๗๙
๒๕๑๕-๒๕๑๖	๑๘๘,๔๔๑	๒,๐๐๑,๒๑๑	๙๘,๕๖๑	๕๕๗,๖๔๑	๕๒.๒๕	๒๗.๓๖
๒๕๑๖-๒๕๑๗	๒๕๔,๒๗๓	๒,๕๑๑,๕๕๗	๑๐๐,๘๘๐	๕๕๑,๕๗๕	๓๖.๖๗	๑๗.๙๘
๒๕๑๗-๒๕๑๘	๒๑๖,๑๖๙	๑,๘๕๙,๕๒๑	๑๕๗,๐๖๘	๕๘๑,๘๕๔	๗๒.๖๕	๒๕.๗๒
๒๕๑๘-๒๕๑๙	๒๖๓,๗๐๐	๒,๙๔๖,๗๒๙	๑๓๙,๐๐๗	๕๙๓,๓๕๓	๕๒.๗๑	๒๐.๑๔
๒๕๑๙-๒๕๒๐	๑๓๗,๘๗๒	๓,๒๐๒,๓๗๖	๘๒,๓๖๔	๘๐๕,๔๙๒	๕๙.๖๙	๒๕.๑๕
๒๕๒๐-๒๕๒๑	๑๑๒,๒๗๐	๓,๐๘๔,๖๙๕	๖๒,๗๖๓	๘๕๖,๑๘๔	๕๕.๙๐	๒๗.๕๒
รวม	๑,๓๕๐,๗๕๙	๑๗,๖๗๔,๙๙๙	๘๐๓,๘๗๕	๔,๕๓๔,๒๕๖	๕๒๑.๖๖	๑๗๘.๕๖
เฉลี่ย	๑๙๒,๙๖๕	๒,๕๒๔,๙๙๙	๑๑๔,๘๓๙	๖๓๓,๕๖๓	๖๐.๒๔	๒๕.๕๑

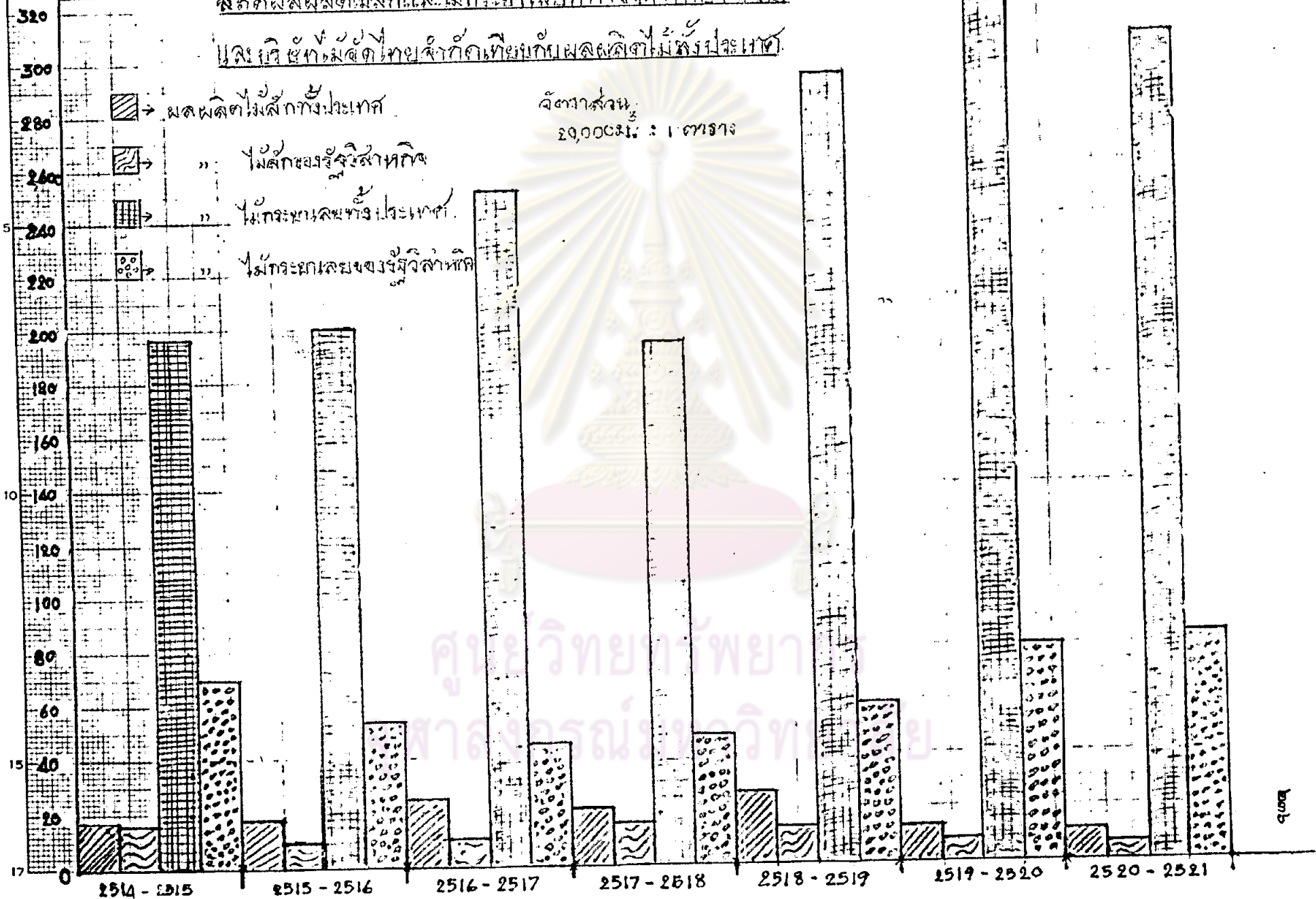
ที่มา: ๑. กรมป่าไม้
 ๒. องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ และบริษัทไม้อัดไทย จำกัด
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมื่นลูกบาทกึ่งเมตร

สถิติผลผลิตไม้สักและไม้กระยาเลยที่ทำงานจากป่าสงวน

และบริเวณเขตป่าสงวนของไทยจำกัดเทียบกับผลผลิตไม้สักประเทศไทย

อัตราส่วน
20,000 : 1 ตาราง

ศูนย์วิทยายุทธศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร. วิจัย

บาท

จำนวนเงินที่รัฐวิสาหกิจนำส่งกระทรวงการคลัง เป็นรายได้ของรัฐ

ตั้งแต่ ปี ๒๕๑๕ - ๑๖ จนถึงปี ๒๕๒๐ - ๒๑

ปีงบประมาณ	เงินส่งกระทรวงการคลัง เป็นรายได้ของรัฐ (บาท)
๒๕๑๕ - ๒๕๑๖	๕๗,๑๓๓,๐๐๐
๒๕๑๖ - ๒๕๑๗	๑๖๔,๕๕๑,๘๐๐
๒๕๑๗ - ๒๕๑๘	๑๕๔,๓๘๒,๑๐๐
๒๕๑๘ - ๒๕๑๙	๑๘๕,๖๗๓,๐๐๐
๒๕๑๙ - ๒๕๒๐	๒๕๙,๓๘๔,๐๐๐
๒๕๒๐ - ๒๕๒๑	๒๕๓,๕๙๐,๒๕๐
รวม ๖ ปี	๑,๑๑๓,๖๐๔,๑๕๐
เฉลี่ยปีละ	๑๘๕,๖๐๐,๖๙๐

หมายเหตุ ทางการกำหนดให้ อ.อ.ป. และบริษัทไม้อัดไทย จำกัด เป็นรัฐวิสาหกิจ
ประเภททำรายได้ให้แก่รัฐ ต้องนำเงินส่งให้กระทรวงการคลัง เป็นรายได้ของรัฐ ด้วยอัตราร้อยละ ๗๐ ของกำไรสุทธิ

ที่มา: องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ และบริษัทไม้อัดไทย จำกัด

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการดำเนินงานทำไม้โดยรัฐวิสาหกิจนี้ ทำให้ได้ทราบถึงลักษณะและวิธีการทำไม้ ตลอดจนอุปสรรคและปัญหาเกี่ยวกับการป่าไม้ในแง่ของการทำไม้ จึงใคร่ที่จะแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้ไว้ดังนี้

ระบบการทำไม้ในประเทศไทย

ในระบบการทำไม้ กล่าวกันว่า ระบบ Selection System เป็นระบบการทำไม้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการป่าไม้ที่สุดสำหรับป่าธรรมชาติที่มีสภาพสมบูรณ์ โดยที่ระบบนี้จะเลือกตัดไม้ที่โตได้ขนาดเท่านั้น และทำออกในอัตราที่เหมาะสมกับจำนวนไม้ในป่า ซึ่งถ้าได้ปฏิบัติตามวิธีนี้อย่างเคร่งครัด แล้วจะทำให้ยังคงเหลือไม้ดี ๆ เป็นไม้เชื้อต่อไป จากการที่สภาพป่าในประเทศไทยเป็นป่าธรรมชาตินี้ จึงเลือกระบบนี้เป็นระบบหลักในการทำไม้ และได้ถือปฏิบัติเรื่อยมานับตั้งแต่เปิดให้มีการทำไม้ในประเทศไทย แต่การใช้ระบบเลือกตัดของเราไม่ใช่ว่าเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการป่าไม้สัก ส่วนใหญ่จะเลือกตัดเอาแต่ต้นไม้ที่มีคุณภาพดี ๆ ออกมา เหลือไม้ที่ด้อยคุณภาพไว้แพร่พันธุ์พันธุ์ไม้ที่ขึ้นมาใหม่จึงอยู่ในสภาพที่ไม่สมบูรณ์ ป่าเศรษฐกิจของไทยจึงกลายเป็นป่าที่ด้อยคุณภาพสภาพป่าเช่นนี้ถ้ายังคงไว้ก็จะไม่สามารถอำนวยประโยชน์ให้ได้ผลตามที่ต้องการได้

ดังนั้น เพื่อให้สภาพป่าเศรษฐกิจที่มีน้อยอยู่แล้ว ซ้ำยังให้คุณค่าทางเศรษฐกิจน้อยอีกด้วย เปลี่ยนสภาพมาเป็นป่าที่ให้คุณค่าทางเศรษฐกิจสูง จึงควรปรับปรุงสภาพป่าเพื่อผลผลิตเสียใหม่ โดยต้องตัดต้นไม้ที่มีลักษณะทรามไม่เหมาะที่จะเก็บไว้ เป็นไม้เชื้อออก แล้วปลูกไม้ที่มีคุณภาพดีเสริมลงไป และถ้าพื้นที่ป่าแปลงใดมีสภาพเสื่อมโทรมมากจนไม่อาจปลูกบำรุงป่าได้ รัฐก็ควรเปลี่ยนระบบการทำไม้ใหม่เป็นระบบตัดหมด (Clear Cutting) แล้วปลูกป่าทดแทนพื้นที่ในเนื้อที่นั้น ดังนี้ ผู้รับสัมปทานก็จะได้จำนวนไม้มากขึ้น และผลจากการปลูกป่าทดแทนซึ่งใช้พันธุ์ไม้เศรษฐกิจชนิดโตเร็ว สภาพป่านั้นจะกลับสู่สภาพสมบูรณ์โดยรวดเร็ว และยังให้คุณค่าทางเศรษฐกิจอย่างเต็มที่อีกด้วย นอกจากนี้ยังสามารถจัดระบบป่าปลูกให้ต้นไม้ขึ้นอย่างเป็นแถว เป็นระเบียบ แม้ว่าการปลูกป่าขึ้นทดแทนจะต้องลงทุนสูงเนื่องจากต้องปลูกและบำรุงรักษา ตลอดอายุของต้นไม้ จนกว่าจะถึงกำหนดตัดฟัน แต่ผลที่

ตามมาในอนาคตก็คุ้ม เพราะสะดวกต่อการทำไม้ ออกเมื่อครบรอบตัดฟัน ขจัดปัญหาในการตัดทาง
ซีกลากไม้ที่ต้องวนเวียนไปทั่วป่า ขจัดปัญหาการบุกรุกป่าของราษฎรโดยอาศัยทางซีกลาก อีกทั้งยัง
สามารถแก้ปัญหาป่าเสื่อมโทรมให้กลายเป็นป่าที่สมบูรณ์ทั้งสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ เพราะไม้ที่ได้
จากการปลูกนี้จะได้ไม้ที่มีคุณภาพดี ให้คุณค่าทางเศรษฐกิจสูง

ฉะนั้น การทำไม้ในปัจจุบันจึงควรที่จะพิจารณาใช้ระบบการทำไม้ให้เหมาะสมไปแต่ละ
พื้นที่ สภาพป่าใดที่มีความสมบูรณ์ดีตามธรรมชาติก็เลือกใช้ระบบ เลือกตัด ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการป่าไม้
จริง ๆ ส่วนพื้นที่ป่าใดที่ถูกบุกรุกทำลายจนไม่อาจฟื้นคืนสภาพได้เองตามธรรมชาติแล้ว ก็หันมาใช้
ระบบตัดหมดแล้วปลูกป่าขึ้นทดแทน

การใช้ประโยชน์ในทรัพยากรป่าไม้

การทำไม้ในประเทศไทยใช้ระบบตัดฟันไม้แบบ เลือกตัด เนื่องจากสภาพป่าในประเทศไทย
ไทยเป็นป่าธรรมชาติที่มีต้นไม้ขนาดต่าง ๆ กันขึ้นอยู่ การจะตัดฟันต้นไม้ออกจากป่าจึงต้องเลือกตัด
ต้นไม้ที่มีความเหมาะสมที่เรียกว่า ขนาดจำกัด ดังนั้น เมื่อล้มไม้ต้นหนึ่ง ๆ ตามระบบเลือกตัดนี้
จะมีผลกระทบ ไปถึงต้นอื่น ๆ ที่อยู่ข้างเคียงด้วย ถึงแม้ว่าจะได้ระมัดระวังในการโค่นล้มเพียงใด
ก็ตาม ก็หลีกเลี่ยง ไม่พ้นที่กิ่งก้านของไม้ที่ล้มจะไปกระทบทำความเสียหายให้แก่ต้นไม้อื่น ๆ ข้างเคียง
และกล้าไม้เล็ก ๆ ที่กำลังเจริญเติบโตพลอยแตกหักหรือพิการ ทำให้เสียคุณภาพไม้ขึ้นน้อย นอกจากนี้
การทำไม้ในปัจจุบันนี้หมดไม้สด ๆ ออกมา มิได้กานให้ตายเสียก่อน กิ่งก้านใบจึงยังสดอยู่ เมื่อ
กิ่งก้านและใบของ ไม้ที่ล้มทับถมอยู่กับพื้นดินมาก ทำให้เกิดเห็ดราเกาะกินและแพร่เชื้อไปยังต้นอื่น ๆ
ได้โดยง่าย ซ้ำยังเป็นเชื้อไฟอย่างดีเมื่อเกิดไฟป่าทำให้ลุกลามไปติดต้นไม้ขึ้น ๆ ในป่าได้อย่าง
รวดเร็วอีกด้วย ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เองเป็นสาเหตุทำให้ทรัพยากรป่าไม้ด้วยคุณภาพและสูญเสียไป
ทีละเล็กละน้อย ไม่อาจนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

ส่วนในการตัดทอนไม้ออกจากป่าตามระเบียบกรมป่าไม้นั้น แม้จะมีข้อบังคับให้ตัดทอนไม้
ให้ได้เนื้อไม้มากที่สุดก็ตาม แต่ก็ยังมีเนื้อไม้เหลืออยู่นำออกไปไม่หมด เนื่องจากได้ตัดออกเฉพาะส่วน
ที่เป็นท่อนซุงเท่านั้น ประมาณส่วนที่นำมาใช้ประโยชน์นี้เพียง ๔๐% ส่วนที่เหลืออยู่ได้แก่ กิ่งก้าน แขนง
คอ ซึ่งส่วนต่าง ๆ นี้ประมาณได้ ๖๐% ที่ต้องถูกทิ้งอยู่ในป่า เนื่องจากผู้ทำไม้เห็นว่าถ้านำออกไปก็ไม่

1

2

คุ้มกับค่าใช้จ่าย แต่เศษไม้ส่วนที่ทิ้งอยู่ในป่านั้น ถ้าสามารถนำออกมาใช้ประโยชน์แล้ว จะให้มูลค่ามหาศาล ในป่าหนึ่ง ๆ จะมีเศษไม้ปลายไม้ในลักษณะดังกล่าว คงเหลือทิ้งอยู่ในป่ามากมาย ซึ่งเศษไม้ในรูปของกิ่งก้าน แขนง ตอ นำมาใช้ประโยชน์ในการทำเฟอร์นิเจอร์ นำมาประกอบสินค้าต่าง ๆ นำมาทำไม้ประสาน นำมาทำไม้อัด นำมาใช้ในงานแกะสลัก และเผาถ่าน ได้เป็นอย่างดี แต่จากระเบียบของกรมป่าไม้เองที่มีขั้นตอนยุ่งยาก ไม่เอื้ออำนวยให้ผู้รับอนุญาตทำไม้ นำไม้ออกมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งหมด และทางการเกรงว่าถ้าปล่อยให้มีการเข้าทำไม้ในป่าหลาย ๆ ราย จะควบคุมไม่ได้ ด้วยเกรงว่าจะตัดไม้ที่ไม่ได้รับอนุญาตมาสวมรอย แต่จากการที่รัฐมนตรีโยบายที่จะให้หน่วยงานของรัฐเท่านั้น รับผิดชอบทำไม้ ออกจากป่าเอง โดยไม่ให้มีเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้อง ก็ควรที่รัฐจะได้กำหนดให้ผู้รับสัมปทานทำไม้ ได้นำไม้ที่ตัดฟันออกมาใช้ประโยชน์ให้ได้ทั้งหมด ๑๐๐% จะด้วยวิธีใดก็ตาม โดยให้อยู่ในความควบคุมของผู้รับสัมปทาน ทั้งนี้ กรมป่าไม้จะต้องแก้ไขระเบียบและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการทำไม้ ออกเสียบ้าง เพื่อให้ นำไม้ ออกจากป่าได้โดยสะดวกและต้นทุนผลิตต่ำ แล้วให้เจ้าหน้าที่ของรัฐควบคุมอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น จะทำให้นำทรัพยากรป่าไม้มาใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น ทั้งยังทำให้สินค้าประเภทผลิตภัณฑ์ไม้มีราคาถูกกว่าที่เป็นอยู่ เพราะไม่ต้องไปตัดฟันไม้เป็นต้น ๆ มาแกะสลักหรือทำ เป็นชิ้น เล็กชิ้นน้อยเพื่อนำมาประกอบ เป็นสินค้า ซึ่งการทำเช่นนี้ทำให้ต้นทุนสูงมาก เพื่อลดต้นทุน ผู้ประกอบกิจการประเภทนี้มักจะลักลอบเข้าไปตัดฟันไม้ในป่าออกมา ถ้ารัฐเปิดโอกาสให้มีการทำเศษไม้ปลายไม้ ออกมาแล้ว รัฐก็จะได้ประโยชน์อีกมาก อีกทั้งสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์ไม้ก็จะมีราคาถูกลงด้วย

ความปลอดภัยในการทำไม้

ความปลอดภัยเป็นยอดปรารถนาของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ปฏิบัติงานประเภทไหน ล้วนแล้วแต่หวังว่าจะไม่ได้รับอันตรายจากการกระทำนั้น ๆ งานทำไม้ถือได้ว่าเป็นงานที่เสี่ยงอันตรายประเภทหนึ่ง เพราะในป่ามีสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดอันตรายอยู่รอบตัว เป็นที่อาศัยของสัตว์มีพิษ เป็นแหล่งทำให้เกิดโรคได้ เช่น มาลาเรีย เป็นต้น ผู้ทำไม้ต้องอดทนอยู่ในป่าเป็นแรมเดือน ขาดอาหารและกำลังใจจึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการทำงานในป่า ถ้าเกิดความท้อถอยขึ้นมาเมื่อใด ไม่ว่าจะเกิดจากสิ่งแวดล้อมหรือการทำงาน ก็ทำให้เกิดการตั้งงานลงกลางคันได้ ผู้ควบคุมงานในป่าจึงต้องมีความอดทน เข้มแข็ง พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาอย่างใดโดยไม่วันทันไหว จะต้องใช้ทั้งความรู้ความสามารถ

และประสบการณ์มาช่วยในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ปล่อยให้ล่องไปได้ด้วยดีโดยเร็ว เพราะงานทำไม้เป็นงานที่ต้องทำแข่งกับเวลา ถ้าเกิดข้อขัดข้องที่ขั้นตอนใดจะพลอยให้ขั้นตอนต่อ ๆ ไปหยุดชะงักไปด้วย

ในการทำงานใด ๆ ก็ตาม ผู้ปฏิบัติงานต้องการที่จะมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ซึ่งแต่ละสภาพการทำงานย่อมมีการสร้างขวัญให้กับคนงานต่าง ๆ กัน ผู้บริหารที่ฉลาดจะต้องคำนึงถึงสิ่งนี้ไว้ให้มาก เพราะจากการค้นพบของ Mayo^๑ ได้ปรากฏผลที่แน่ชัดว่า ถ้าหากขวัญของคนงานอยู่ในระดับสูงจะทำให้ผลงานสูงขึ้นด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว การสิ่งใดที่พอจะสร้างให้เกิดกำลังใจแก่ผู้ทำงานร่วมกันแล้วหัวหน้างานต้องจัดทำทันที ตัวอย่างเช่น การสร้างให้เกิดกำลังใจแก่ผู้ทำงานอยู่ในป่า ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ร่วมงานเป็นคนในท้องถิ่น บุคคลเหล่านี้จะนับถือเจ้าป่าเจ้าเขา ดังนั้น ก่อนที่จะเริ่มงานทำไม้ในปีหนึ่ง ๆ มักจะต้องทำพิธีเช่นสรวงเจ้าป่าเจ้าเขาเสียก่อน ในการเปิดฤดูทำไม้ ปิดฤดูทำไม้ การย้ายปางพัก เป็นต้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าจะได้รับความปลอดภัยจากการทำงานด้วยความอารักขาของเจ้าป่าเจ้าเขา แม้ว่าพิธีนี้จะ เป็นพิธีโบราณ แต่เมื่อคนที่ปฏิบัติงานมีความเชื่อเช่นนี้ หัวหน้างานหรือผู้ควบคุมงานก็ต้องสนใจจัดพิธีให้ จากการศึกษาในเรื่องนี้ พบว่า ถึงจะทำพิธีแล้วก็ตาม ก็มักจะมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อย ๆ ซึ่งบางครั้งเพียงบาดเจ็บ แต่บางครั้งอาจถึงเสียชีวิต เช่น ต้นไม้เมื่อโค่นล้มลงอาจไปกระทบหรือทับคนงานถึงเสียชีวิต หรือรถลากไม้ รถสเกดเดอร์ เครื่องยนต์เกิดขัดข้องอย่างกะทันหัน คนขับไม่อาจบังคับรถได้ เป็นเหตุให้พลิกคว่ำหรือสิ้นไกลตกเขา เป็นเหตุให้คนขับบาดเจ็บหรือตายได้ แม้แต่ช้างซึ่งเป็นสัตว์ที่ช่วยในงานทำไม้อย่างสำคัญก็เคยพลัดหลังตกเขาลงมาขณะทำงาน จากการเกิดอุบัติเหตุทั้งกับคนและสัตว์นี้เอง ทำให้เกิดการเสียชีวิตขึ้นในหมู่คนงานและเจ้าของช้าง การงานจะหยุดชะงักชั่วระยะหนึ่งจนกว่าพวกเขาจะมีขวัญและกำลังใจที่ดีใหม่ แต่งานทำไม้เป็นงานที่รอนานไม่ได้ ทางที่จะทำให้ขวัญของคนงานกลับคืนมาโดยเร็วเพื่อจะได้ลงมือทำงานกันต่อไป จึงต้องทำพิธีเช่นสรวงเจ้าป่าเจ้าเขากันใหม่อีกครั้ง แม้ว่าหัวหน้างานจะเข้าใจและเห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมิใช่เกิดจากอำนาจของเจ้าป่าเจ้าเข หากเกิดจากสิ่งอื่น แต่หัวหน้างานที่ดีไม่ควรละเลยในการเพิ่มขวัญและกำลังใจให้กับคนงาน เพราะเท่ากับเป็นการจูงใจให้คนงานทำงานเพื่อผลงานตามกำหนด

^๑ อองชัย สันติวงษ์, "ขวัญของคนงาน," การจัดองค์การและการบริหาร (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิพิธ, ๒๕๑๔), หน้า ๒๔๑.

ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดการเสียกำลังใจขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการเกิดอุบัติเหตุ ด้วยเหตุนี้ การป้องกันที่จะไม่ให้เกิดอุบัติเหตุจึงเป็นสิ่งควรกระทำสำหรับหัวหน้างาน ดูแลแก้ไข ข้อบกพร่อง เมื่อเห็นสิ่งใดที่สื่อว่าจะทำให้เกิดอุบัติเหตุหรืออันตรายได้ จะต้องหาทางป้องกันไว้ก่อน เช่น

๑. ความประมาท โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ความประมาทเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดอันตรายมากที่สุดในทุกกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำไม่ถ้ามีความประมาท ไม่ระมัดระวังแล้ว จะเกิดอันตรายมากกว่าอย่างอื่น เพราะทำให้เสียชีวิตได้ง่ายที่สุด ฉะนั้น ผู้ควบคุมงานจะต้องช่วย สอดส่องดูแลผู้ปฏิบัติงานมิให้ตั้งอยู่ในความประมาท ต้องคอยตักเตือนอยู่เสมอ ๆ เช่น ขับรถเร็ว เกิน อัตรา เพราะทางในป่ามิได้เป็นทางที่มาตรฐานเช่นทางหลวง การวิ่งรถบนทางในป่าจึงต้องระมัด ระวังเป็นพิเศษ และเตรียมพร้อมที่จะบังคับให้รถหยุดได้ทันทีเมื่อพบสิ่งกีดขวางหรือหลุมบ่อ ซึ่งทำให้ เกิดอันตรายได้โดยง่าย หรือแม้แต่การล้มไม้บนเขาหรือล้มไม้โดยมีต้นไม้อื่นค้ำอยู่ ไม้อาจล้มลงมา ทับหรือกลิ้งลงมาทับขณะทำการตัดโค่นถึงตายได้ เป็นต้น

๒. อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำไม้ เครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นของมีคม เช่น มีด เลื่อยยนต์ ขวาน หรืออื่น ๆ ควรหาเครื่องหุ้มท่อ เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายระหว่างถือออกไปปฏิบัติงาน อุปกรณ์ที่ เป็นเครื่องยนต์กลไก ต้องตรวจสอบสภาพเครื่องยนต์กลไกและส่วนประกอบให้พร้อมที่จะทำงานได้ ด้วยดีอยู่เสมอ ไม่ควรปล่อยปละละเลย ถ้าเครื่องยนต์มีเหตุหรือสัญญาณที่แสดงให้เห็นถึงการจะเกิด อันตรายขึ้นได้ ต้องซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัย ส่วนประกอบอื่นของเครื่องยนต์ถ้าชำรุดหรือมี ที่ทำว่าจะใช้ไม่ได้ในเวลาอันใกล้ จะต้องเปลี่ยนทันที เพื่อไม่ให้เกิดผลร้ายแรงในภายหลัง

๓. สภาพดินฟ้าอากาศ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอุณหภูมิลเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ฤดูร้อน ก็ร้อนจัด ฤดูหนาวก็หนาวมาก ฤดูฝนก็มีฝนตกหนัก ทำให้สภาพอากาศเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ในวัน หนึ่ง ๆ คนทำงานในป่าจะต้องทำงานหนัก จะมีความอ่อนเพลียมาก ทำให้เจ็บป่วยได้ง่าย เมื่อ ร่างกายพบกับความแปรเปลี่ยนของอากาศอยู่เรื่อย ๆ เช่นนี้ ผู้ควบคุมงานจะต้องดูแลเอาใจใส่เกี่ยว กับความเป็นอยู่ของคนงานให้มาก จัดที่พักอาศัยให้คุ้มแดดคุ้มฝนเป็นอย่างดี จำยาป้องกันมาลาเรีย เมื่อถึงฤดูที่มีไข้มาลาเรีย ถ้ามีคนงานคนใดเกิดเจ็บป่วยขึ้นก็ให้ได้รับการรักษาโดยเร็ว

นโยบายจากการปิดป่าห้ามทำไม้ออก

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ รัฐบาลได้สั่งปิดป่าอย่างจริงจังในท้องที่บางแห่งในเขตที่มีอิทธิพลของผู้ก่อการร้าย และกวดขันการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า กับทั้งได้ปิดป่าลดเนื้อที่การทำไม้ลงประมาณ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ในป่าโครงการต่าง ๆ ไม้ที่ใช้อยู่ในประเทศส่วนใหญ่ออกมาจากป่าโครงการเหล่านี้ เมื่อมีการปิดป่าห้ามการเคลื่อนที่ไม้ออกจากป่า และห้ามการทำไม้ออก มีผลให้

๑. ในระยะสั้น ปริมาณไม้ในประเทศไม่พอใช้ ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ ทำให้เงินตรารั่วไหลออกนอกประเทศ และในระยะยาวปริมาณไม้ที่ทำการออกในอนาคตจะลดลงเรื่อย ๆ ซึ่งทำให้ต้องพึ่งไม้จากต่างประเทศมากขึ้น เพราะ ไม้เป็นสิ่งจำเป็นที่ประชาชนต้องใช้ ยิ่งประชาชนเพิ่มมากขึ้นเท่าใด ความต้องการใช้ไม้ก็สูง เป็นเงาตามตัว ไปด้วย ทั้งราคาสินค้าประเภทนี้ก็แพงมาก ในที่สุดประเทศไทยก็อาจจะต้องเสียดุลย์การค้าในสินค้าประเภทนี้ก็เป็นได้

๒. เกิดมีการลักลอบตัดไม้ในเขตหวงห้ามและในเขตที่ทางการเสนอให้ปิดป่า ประกอบกับในท้องที่ที่มีการปิดป่านั้นยังมีราษฎรอาศัยอยู่ ไม่อาจอพยพราษฎรออกจากเขตที่ทางการกำหนดให้ปิดป่าด้วย จึงมีนายทุนเข้าหนุนหลังราษฎรให้ทำการบุกรุกแผ้วถางป่าตัดเอาไม้ใหญ่ ๆ ออกมาขายให้นายทุน ส่วนไม้เล็ก ๆ ก็นำมาเผาถ่าน แล้วปรับพื้นที่ในป่าเพื่อปลูกพืชไร่ ทำความเสียหายให้กับป่าดิบแล้ง ๆ ไร่

๓. ภาษีที่รัฐบาลพึงได้สูญเสียไปเพราะป่าที่ถูกปิดบางแห่งเป็นป่าที่กรมป่าไม้ให้สัมปทาน เมื่อสัมปทานนั้นอยู่ในเขตการปิดป่าด้วย ทำให้ผู้รับสัมปทานทั้งหลายไม่มีโอกาสเข้าไปทำไม้ออก เงินที่จะได้จากการทำไม้ปีหนึ่ง ๆ เป็นเงินหลายล้านบาทที่จะต้องชำระให้แก่รัฐ และเงินบำรุงป่าที่จะนำไปใช้ในการปลูกสร้างสวนป่าก็เก็บไม่ได้ไปด้วย การปลูกสร้างสวนป่าทดแทนการทำไม้ตามเงื่อนไขสัมปทานก็ลดน้อยลง เพราะในเมื่อผู้รับสัมปทานไม่มีสิทธิในป่าสัมปทานนั้นแล้ว ก็ไม่ต้องรับผิดชอบใด ๆ เกี่ยวกับป่านั้นด้วย ไม่ต้องปลูกป่าทดแทนการทำไม้ออก ไม่ต้องช่วยดูแลและป้องกันการกระทำผิดในป่าสัมปทาน เจ้าหน้าที่ต้องดูแลควบคุมเอง ซึ่งไม่อาจดูแลได้อย่างทั่วถึง เพราะเจ้าหน้าที่มีน้อยกว่าผู้บุกรุก แต่ถ้าป่านั้นยังอยู่ในความรับผิดชอบของผู้รับสัมปทาน ทางการก็จะได้กำส้งอีกส่วนหนึ่งคือผู้รับสัมปทาน ช่วยดูแลรักษาและป้องกันการกระทำผิดในเขตป่าอีกทางหนึ่ง แม้ว่าผู้รับสัมปทานไม่มีอำนาจเข้าปราบปรามผู้กระทำผิด แต่ก็สามารถช่วยเป็นหู เป็นตาแทนได้เมื่อเห็นสิ่งใด ไม่ถูกต้องก็แจ้งให้

เจ้าหน้าที่ป่าไม้มาดำเนินการแก้ไขได้ และการมอบสัมปทานให้แก่ผู้ใดก็ตาม ผู้รับสัมปทานจะถือเสมือนป่าสัมปทานนั้นเป็นสิทธิของเขา แม้ไม่ตลอดไป แต่ก็ช่วงระยะเวลาที่ได้มอบอำนาจให้เป็นเจ้าของ เขาจะดูแลรักษาและคุ้มครองป่าไว้อย่างดี เพื่อรักษาผลประโยชน์ที่เขาจะได้ต่อไปด้วย เมื่อผู้รับสัมปทานได้รับประโยชน์น้อย รัฐก็มีส่วนได้รับผลประโยชน์น้อยตามไปด้วย เมื่อป่าถูกปิดห้ามการเข้าออกในป่าโครงการนั้น ๆ แต่ราษฎรที่ยังอาศัยในป่าก็จะบุกรุกอย่างสะดวกสบายโดยไม่มีผู้ใดห้ามปราม เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ไม่อาจดูแลอย่างทั่วถึงได้ เมื่อใดที่เปิดป่าโครงการนั้นให้ผู้รับสัมปทานกลับเข้าไปทำไม้ใหม่ อาจปรากฏว่าแปลงตัดฟันที่ยังคงค้างการทำไม้ไว้ จะมีไม้เหลืออยู่ให้ทำออกน้อยมาก หรือแทบจะไม่มีเหลืออยู่เลยก็ได้

๔. ทำให้เกิดปัญหาในทางเศรษฐกิจแก่ผู้ทำไม้ เพราะในเขตที่ทางการให้เปิดป่า การทำไม้โดยได้รับสัมปทานถูกต้องตามกฎหมายก็พลอยถูกยับยั้งมิให้เข้าไปตัดฟันหรือชักลากไม้ภายในเขตสัมปทานที่ได้รับด้วย ซึ่งปรากฏว่า เฉพาะ ๑๒ จังหวัด ในภาคอีสาน มีไม้กระยาเลยที่เสียค่าภาคหลวงแล้วถูกทิ้งไว้ในป่าโดยที่ไม่อาจนำออกมาจากป่าได้ เป็นมูลค่าถึงแปดพันล้านบาท^๑ ซึ่งเกิดผลเสียแก่ผู้ทำไม้และผู้ดำเนินการเกี่ยวกับไม้อย่างมาก เพราะเงินทุนที่ลงไปก็จมอยู่ในป่าเป็นเวลานาน ผู้ทำไม้หรือผู้ซื้อไม้ต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่ธนาคารหรือแก่เจ้าของเงิน การเงินหมุนเวียนไม่ทัน ผู้ซื้อไม้เมื่อนำเงินมาซื้อไม้ไว้แล้ว ซึ่งอาจได้มาจากการกู้ยืมด้วยจำนวนเงินสูง เพราะราคาค่าไม้อยู่ในอัตราสูง เงินที่กู้ยืมจึงต้องสูงตามไปด้วย เมื่อไม่อาจนำไม้มาขายได้ทันเวลาที่วางแผนไว้ ทำให้การเงินของผู้ลงทุนชะงักงันไปด้วย ถ้าในกรณีที่เป็นโรงงานไม่ได้คาดมาก่อนว่าวัตถุดิบจะขาดแคลน จะต้องหาวัตถุดิบจากที่อื่นมาป้อนไปพลางก่อน แม้จะมีราคาสูงเท่าใดก็ตาม ก็ต้องจัดหาเพื่อไม่ให้สินค้าขาดตลาดได้ บางครั้งอาจหาวัตถุดิบมาไม่ได้ทันกับความต้องการผลิตของเครื่องจักรได้ เพราะวัตถุดิบประเภทไม้ซุงเป็นวัตถุดิบที่หาได้ไม่มากนัก ยิ่งมีการปิดป่าพร้อม ๆ กันหลายป่า ก็ทำให้ไม้ซุงไม่พอกับความต้องการใช้ ต้องจัดหาจากนอกประเทศ ซึ่งต้องใช้เวลาในการขนส่ง และราคาก็แพงกว่าวัตถุดิบในประเทศเองอีกด้วย ฉะนั้น การขาดแคลนวัตถุดิบโดยไม่ได้เตรียมการไว้ล่วงหน้า นับว่ามีผลเสียต่อความอยู่รอดของผู้ผลิตอย่างมาก

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ทันถ่วงที ควรถูกจัดป่าใหม่ที่อยู่นอกเขตผู้ก่อการร้ายให้ผู้รับสัมปทานเดิมแทนป่าที่ถูกปิดไปเข้าทำไม้ในป่านั้น ๆ ออกมาแทน เพื่อให้มีไม้ไว้ใช้

^๑ หนังสือพิมพ์ บ้านเมือง ฉบับวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๒๑.

โดยไม่ขาดแคลน และยังทำให้ไม้กระทบกระเทือนต่อผู้มีอาชีพทำไม้จนเกินไปนัก ส่วนไม้ที่เหลือค้าง อยู่ในป่าควรจัดการเร่งรัดให้นำเอาไม้ที่ได้ตัดฟันไว้ในเขตอิทธิพลของ ผกค. ออกมาใช้ประโยชน์ให้หมดโดยเร็ว โดยควรกำหนดมาตรการควบคุมให้เข้มแข็งรัดกุมและจริงจัง

นโยบายการลดพื้นที่ทำไม้

การทำไม้ในประเทศไทย นับว่ายังมีความจำเป็นอยู่มาก เพราะประเทศไทยเป็นเมืองร้อน จำเป็นต้องใช้ไม้ในการปลูกที่อยู่อาศัย แต่จากสภาพป่าไม้ในปัจจุบันได้ถูกทำลายลงจนเสื่อมโทรมอย่างเห็นได้ชัด รัฐบาลจึงต้องกำหนดนโยบายเกี่ยวกับป่าไม้ใหม่ เมื่อ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยให้ลดพื้นที่การทำไม้ที่เปิดให้ทำไม้อยู่เดิมลงอีก ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ด้วยเหตุผลที่ว่า

๑. เพื่อให้ประเทศมีไม้ใช้ตามความต้องการทางเศรษฐกิจในระยะยาว
๒. เพื่อให้ป่าฟื้นคืนสภาพกลับมีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นการสงวนทรัพยากรป่าไม้
๓. เพื่อป้องกันรักษาต้นน้ำ ลำธาร และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ
๔. เพื่อรักษาทรัพยากรป่าไม้ของชาติ เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

อีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ โดยหลักการก็น่าจะเชื่อว่ามีทางเป็นไปได้ แต่จากสภาพความเป็นจริงแล้ว ป่าที่ถูกปิดห้ามการทำไม้โดยเด็ดขาดตามนโยบายนี้ ผู้เขียนเห็นว่า จะเกิดผลเสียมากกว่าผลดี เพราะเพียงแต่การปิดป่าเพียงชั่วคราวเพื่อปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ สภาพป่าก็ยังถูกทำลายลงไปเรื่อย ๆ ทั้ง ๆ ที่มีเจ้าหน้าที่ทางทหารคอยควบคุมการเข้าออกในป่านั้น ๆ แต่ในกรณีนี้มีได้มีเจ้าหน้าที่ทางทหารคอยดูแล มีแต่เพียงเจ้าหน้าที่รักษาป่าดูแลเท่านั้น ซึ่งเจ้าหน้าที่รักษาป่านี้ก็มิได้พอที่จะดูแลป่าได้อย่างทั่วถึงอยู่แล้ว เมื่อมีจำนวนป่าที่ปิดมากขึ้นเจ้าหน้าที่ก็ต้องมีการะเพิ่มขึ้นไม่อาจป้องกันการลักลอบเข้าไปทำลายป่าของราษฎรได้อย่างทั่วถึงที่ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าการฟื้นฟูสภาพป่าด้วยวิธีนี้ ไม่เป็นการถูกต้องนัก ขอเสนอแนะว่า ควรให้มีการทำไม้ในป่าโครงการเดิมนั้นอย่างเดิม ยกเว้นในบริเวณพื้นที่ต้นน้ำลำธาร เพราะเหตุที่ป่าเหล่านั้นเป็นป่าที่รัฐบาลได้จัดวางโครงการมาแล้ว และให้สัมปทานแล้วทั้งสิ้น ขณะเปิดให้มีการทำไม้ ผู้รับสัมปทานได้มีส่วนช่วยดูแลรักษาป่าอย่างมาก คอยสอดส่องดูแลจนสามารถรู้ความเป็นไปในป่าได้อย่างดี สามารถแจ้งให้

เจ้าหน้าที่บ้านเมืองหาทางป้องกันและปราบปรามได้ทันการ ผู้รับสัมปทานจึงเท่ากับทำหน้าที่ เป็นหูเป็นตาแทนเจ้าหน้าที่บ้านเมือง และวิธีการทำไม้ของผู้รับสัมปทานก็อยู่ในกฎข้อบังคับและควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่แล้ว จึงเป็นที่แน่นอนว่าจะไม่มีการกระทำผิดกฎหมายขึ้นได้ง่าย ๆ อีกทั้งสภาพป่าหลังจากการทำไม้ตามสัมปทานก็มีได้เสื่อมโทรมจนเกินไปนัก ถ้ารัฐบาลต้องการที่จะรักษาทรัพยากรป่าไม้และให้สภาพป่ามีความอุดมสมบูรณ์แล้ว ควรมุ่งประเด็นในการป้องกันและปราบปรามในทางอื่น ๆ เช่น การบุกรุกแผ้วถางป่า การลักลอบตัดไม้โดยผิดกฎหมายทั้งในรูปไม้ซุง ไม้เสาเข็ม ไม้พื้น และเผาถ่าน เป็นต้น ไม่ควรมุ่งเฉพาะพวกผู้รับสัมปทานที่ได้ทำไม้อย่างถูกกฎหมายอยู่แล้ว เพราะผู้รับสัมปทานจะต้องมีหน้าที่ในการรักษาสภาพป่าไว้ให้ได้เป็นอย่างดีแน่นอนตามเงื่อนไขสัมปทาน

จากการลดพื้นที่การทำไม้ลงเช่นนี้ ทำให้ไม้ที่ออกจากป่าย่อมลดน้อยตามพื้นที่ป่าไปด้วย ถ้ายังแบ่งป่าให้เอกชนเข้าดำเนินการ ก็จะต้องควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น อีกทั้งรัฐบาลต้องหาทางป้องกันหรือแก้ไขการใช้เงิน เป็นเรื่องล่อใจเจ้าหน้าที่บ้านเมืองในการร่วมมือกันกระทำผิดให้ได้เสียก่อน เช่น การคัดเลือกไม้ดี ๆ จำนวนมาก ๆ ให้ หรือการประทับตราชักลากประทับตราภาคหลวง อาจมีไม้ที่ไม่มีอยู่ในบัญชีมาปะปนให้ประทับตรา หาทางป้องกันการทุจริตต่อหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ด้วยความจำใจและด้วยความเริ่มใจ หากข้าราชการที่เกี่ยวข้องยังมีความสำนึกอยู่ว่าตนเป็นข้าราชการที่จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ก็จะทำให้ป่าไม้ของชาติได้รับการดูแลคุ้มครองป้องกันดีขึ้น

ดังนั้น เมื่อรัฐบาลกำหนดให้มีพื้นที่การทำไม้ลดลง และยังไม่อาจที่จะปราบปรามหรือป้องกันการทุจริตในหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ได้แล้ว ขอเสนอให้รัฐบาลกำหนดนโยบายนำพื้นที่ทำไม้ที่เหลือนี้ให้รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งของรัฐที่มีความชำนาญในงานด้านนี้ เข้าดำเนินการเองเสียทั้งหมด ไม่ให้เอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องในการทำไม้เลย จะทำให้ควบคุมได้ง่ายเข้า เพราะเหตุที่ไม่มีบุคคลอื่นใดเข้าไปเบียดแทรกในป่า ผู้รับผิดชอบอยู่นั้นเป็นคนของรัฐทั้งสิ้น ถ้ามีการกระทำที่ผิดระเบียบก็จะรู้ทันที อีกประการหนึ่ง การทำไม้โดยรัฐมิใช่ทำเพื่อการค้าแต่เพียงอย่างเดียวดังเช่นเอกชน แต่ทำไม้ออกมาเพื่อให้ประชาชนได้นำมาใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง จึงอาจกำหนดราคาซื้อขายที่เหมาะสมได้ และยังช่วยลดการซื้อขายไม้ที่ผิดกฎหมายลงได้อีกทางหนึ่งด้วย

การทำไม้มิใช่สาเหตุสำคัญแห่งการทำลายป่า

ในปัจจุบันนี้มีผู้กล่าวกันอยู่เสมอ รวมทั้งได้มีการเสนอข่าวและวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางในหน้าหนังสือพิมพ์ว่า การที่รัฐบาลได้อนุญาตให้เอกชนได้รับสัมปทานทำไม้จากป่าต่าง ๆ นั้น ผู้รับอนุญาตเหล่านั้นเป็นตัวการในการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ป่าไม้ ผู้รับอนุญาตที่เป็นเจ้าของโรงเลื่อยจักรเอง เป็นตัวการสำคัญในการตัดไม้ทำลายป่า

จากการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ ทำให้ได้ทราบว่ากรมป่าไม้ได้กำหนดระเบียบและหลักเกณฑ์ในการควบคุมการทำไม้ของผู้รับอนุญาตไว้อย่างรัดกุม เข้มงวดทุกชั้นตอน หากจะปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายกันโดยเคร่งครัดแล้ว ก็อาจจะไม่มีโอกาสหรือช่องว่างให้ผู้รับอนุญาตทำไม้ได้กระทำการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าได้เลย กับทั้งตัวบทกฎหมายและเงื่อนไขสัมปทานก็ได้กำหนดโทษไว้อย่างรุนแรง เมื่อมีการทำไม้ออกในจำนวนจำกัดตามแต่กำลังผลิตของป่า จะอำนวยให้ป่าไม้จะไม่ได้รับผลกระทบกระเทือนให้เสียหายหรือเสื่อมโทรม แต่ก็ยังปรากฏข้อเท็จจริงว่า พวกเจ้าของโรงเลื่อยและผู้รับสัมปทานเหล่านี้เป็นตัวการหรือมีส่วนร่วมในการลักลอบตัดฟันไม้หวงห้ามโดยมิชอบอยู่เสมอ หากจะวิเคราะห์กันให้ลึกซึ้งแล้ว จะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการควบคุมการทำไม้ของผู้รับสัมปทานเหล่านั้นมักจะมีส่วนรับผิดชอบในการกระทำความผิดด้วยเสมอ ดังนั้น ปัญหาการลักลอบตัดไม้ของผู้เป็นนายทุนจะเบาบางลง หากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสำนึกในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติงานตามหน้าที่โดยเคร่งครัด ไม่ปล่อยปละละเลย หากเจ้าหน้าที่ของรัฐขาดความรับผิดชอบ หรือเห็นแก่อำมิสแล้ว การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าจะต้องเกิดขึ้นอยู่ตลอดไป ป่าไม้ที่ถูกลักลอบตัดไม้ใหญ่ไปใช้ประโยชน์จะยังคงมีสภาพเป็นป่าอยู่ หากไม่มีสาเหตุอื่นแทรกซ้อนเข้ามาทำลายให้เสื่อมสภาพไป

อย่างไรก็ตาม การที่รัฐบาลให้สัมปทานทำไม้แก่รัฐวิสาหกิจบางแห่งนั้น พนักงานรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องย่อมจะมีความสำนึกว่าผลกำไรของรัฐวิสาหกิจมิใช่ผลประโยชน์ของตน แต่เป็นผลประโยชน์ของรัฐ จึงไม่มีเหตุผลความจำเป็นใด ๆ ที่จะต้องเสี่ยงในการลักลอบตัดไม้โดยมิชอบ

การที่รัฐบาลยังต้องอนุญาตให้มีการทำไม้จากป่าออกมาก็คือเหตุผลเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นสำคัญ รัฐได้ประโยชน์จากภาษีอากร ประชาชนได้ไม้ใช้สอย โรงงาน

อุตสาหกรรมได้วัดดูคือไม้ป้อนโรงงาน ขณะเดียวกันต้องไม่ทำให้ป่าไม้เสื่อมโทรม หากไม่เปิดให้มีการทำไม้จากป่าก็เสมือนหนึ่งเก็บรักษาทรัพยากรป่าไม้ไว้ให้เสื่อมสภาพไปเองโดยธรรมชาติ ไม่นำมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า จะเป็นการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างไม่ฉลาดเอาเสียเลย เว้นแต่จำเป็นจะต้องสงวนป่าบางแห่งไว้เพื่อประโยชน์ในทางอื่น เช่น อุทยานแห่งชาติ เพื่อรักษาต้นน้ำลำธาร เพื่อสงวนพันธุ์สัตว์ป่า

การบุกรุกแผ้วถางเผาป่า ยึดถือครอบครองที่ป่าโดยพลการ เพื่อหวังใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูก เป็นลักษณะการทำลายป่าที่ร้ายแรงที่สุด เพราะเป็นการทำลายล้างให้ต้นไม้และสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดมีโดยธรรมชาติสูญสิ้นไปในทันทีทันใด การทำลายป่าลักษณะนี้เกิดจากน้ำมือของราษฎรผู้ยากไร้ รวมทั้งนายทุนผู้ให้การสนับสนุนทั้งในทางการเงิน อิทธิพล และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เส้นทางซุกหลาบไม้ของผู้รับอนุญาตทำไม้ เป็นสิ่งเกื้อกูลให้มีการบุกรุกทำลายป่าอยู่ด้วย เนื้อที่ป่าไม้ที่ถูกเลื่อนหายไปจากแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศทั่วประเทศปีละหลายล้านไร่ เกิดจากการบุกรุกแผ้วถางป่าทั้งสิ้น พืชเศรษฐกิจหลายชนิด เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด เป็นต้นชุกนำไปเกิดการทำลายป่าอย่างรวดเร็ว แมลงและโรคพืชชนิดต่าง ๆ ขยายพันธุ์มากขึ้นตามมาอย่างรวดเร็ว เพราะการสูญเสียดุลแห่งธรรมชาติ ราษฎรในท้องถิ่นที่แห้งแล้งกันดารพากันหลอพยเข้าไปแผ้วถางป่าดงดิบเพื่อทำการปลูกพืชผลทั่วทุกภาค และที่รุนแรงที่สุดคือภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกและภาคใต้ รัฐบาลยังไม่มีมาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าได้

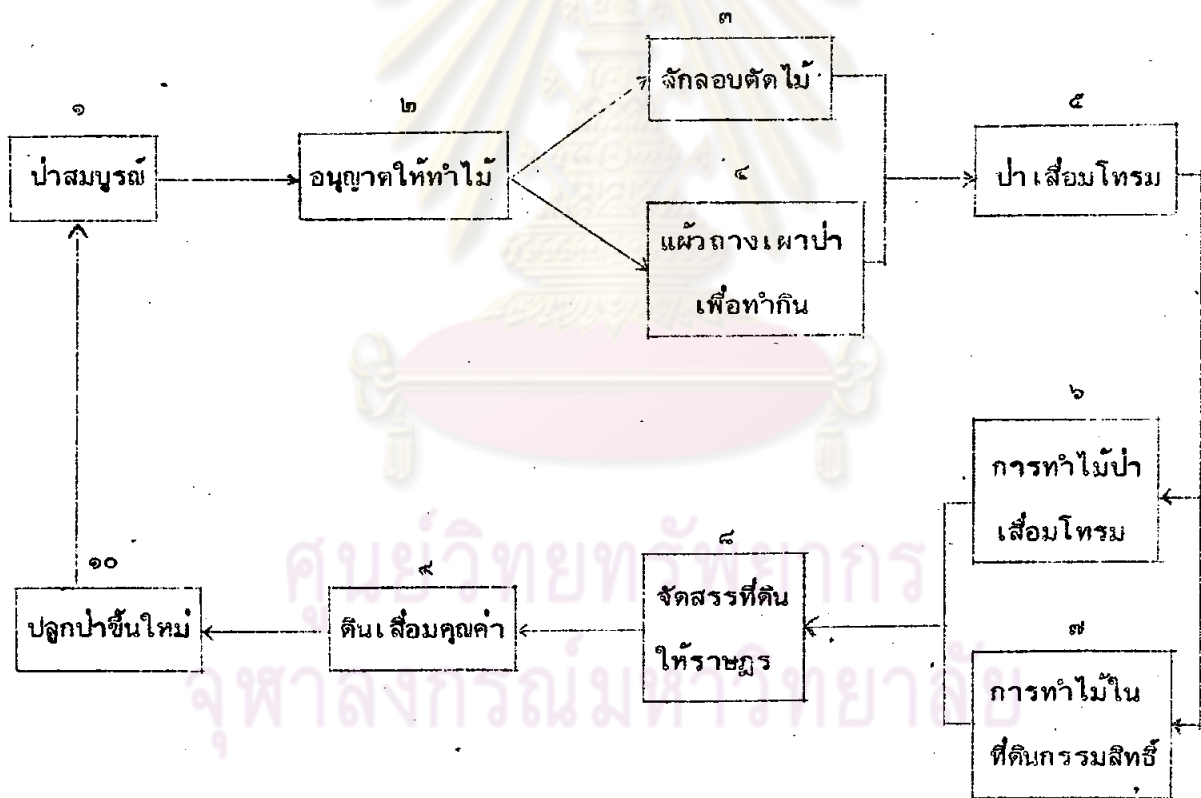
จากการเปรียบเทียบเปอร์เซ็นต์แล้ว จะมีผู้มีส่วนทำลายป่าด้วยกันหลายประเภท โดยมีเปอร์เซ็นต์เล็กน้อยแตกต่างกันดังนี้

๑. พวกที่ต้องการพื้นที่ทำประโยชน์อย่างอื่น เช่น ทำไร่ พวกนี้ทำลายป่ามากถึง ๕๐-๑๐๐ เปอร์เซ็นต์
๒. พวกทำหิน เผาถ่าน พวกนี้ทำลายป่าประมาณ ๓๐ เปอร์เซ็นต์
๓. พวกทำเสา เข็ม ทำไม้แกะสลัก จะทำลายป่าประมาณ ๑๔ $\frac{๑}{๒}$ เปอร์เซ็นต์
๔. พวกทำไม้ซุง เป็นพวกที่ทำลายป่าน้อยที่สุด เพียง $\frac{๑}{๒}$ เปอร์เซ็นต์ เท่านั้น

ดังนั้น หากจะเปรียบเทียบถึงความเสียหายของป่าไม้จากลักษณะความเสียหายอันเกิดจากการแผ้วถางเผาทำลายป่าเพื่อการเพาะปลูก จะก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงและกว้างขวาง ยิ่งกว่าการลักลอบตัดเอาไม้หวงห้ามไปใช้สอยของเจ้าของโรงเลื่อยหรือผู้รับสัมปทานมากมาย แต่ดูเหมือนว่าวงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันได้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับ สื่อมวลชนต่าง ๆ มักจะไม่มีใครประสงค์จะเข้าไปแตะต้อง แม้แต่จะกล่าวถึง ยิ่งนักการเมืองด้วยแล้ว บางคนกลับสนับสนุนส่งเสริมให้รัฐเปิดป่าให้ราษฎรทำกินอยู่เรื่อยไป นักการเมืองประเภทนี้จึงหาเสี่ยงกับการทำลายป่าควบคู่กันไป

วัฏจักรของการทำป่าไม้

ขั้นตอนที่ ๑ - ๒ เป็นการใช้ประโยชน์จากป่าตามหลักการ

ขั้นตอนที่ ๒ - ๓ - ๔ ขาดการเอาใจใส่ดูแลของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ และให้ความร่วมมือ โดยมีชอบ ขาดมาตรการป้องกัน

- ขั้นตอนที่ ๔ ผลที่ได้รับคือป่าเสื่อมโทรม แต่ยังมีไม้หลงเหลืออยู่อีก พอนำมาใช้ประโยชน์ได้
- ขั้นตอนที่ ๖ - ๗ การหาประโยชน์จากป่าเป็นครั้งสุดท้าย
- ขั้นตอนที่ ๘ ทางออกที่ดีที่สุดของนักปกครอง
- ขั้นตอนที่ ๙ ผลทางลบ
- ขั้นตอนที่ ๑๐ การลงทุนที่ต้องใช้เงิน เป็นจำนวนมหาศาล

สรุป

การที่รัฐอนุญาตให้มีการทำไม้โดยการให้สัมปทานนั้น มิได้ทำให้สภาพป่าเสื่อมโทรมลงดังที่มีผู้เข้าใจ และในทางตรงข้าม กลับเป็นการแสวงหาผลผลิตจากป่าไม้มาเพื่อประโยชน์ต่อสังคมโดยชอบด้วยหลักการและเหตุผล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย